

רוחניות מציאותית

האם מצבו הרוחני והמיסטי של האדם,
משפיע גם על מצבו הפיזי והגשמי?
שיחה על היסודות הרוחניים
שמעצבים את המציאות הפיזית שלנו.

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת שופטים

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לעילוי נשמת

אמנו האשה החשובה בעלת מסירות נפש
מרת **דבורה ע"ה גרינברג**

נלב"ע
כ"א אב תשפ"ג

ע"י בני המשפחה

לתרומות והקדשות, **צרו קשר** info@jewishinsights.org
כדי להוריד מערכי שיעור נוספים, **בקר באתר** www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2023 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500

5783 - 2023

ועדה מייעצת

הרב אשר דען - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפטו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - בבלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

ספרדית

תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית

תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז

פורטוגזית

תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

עימוד | מוסי וולוסוב

אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יוסוצקי
אדמיניסטרציה | מענדל גרינברג

משרד השלוחים

י"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים

הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג

עברית

עריכה לשונית | הרב זושא גרייזמאן
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית

תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוזגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

5.....א. שומרי העיר

בפרשתנו אנו קוראים על מצות מינוי שופטים ושוטרים (מקור 1) – וכן דיני מלחמה הנוגעים ליציאה למלחמה (מקור 2).

(רקע על רבי יהודה הנשיא).

רבי יהודה הנשיא שלח שניים מתלמידיו לבקר בערי ישראל ולחזק את מוסדות החינוך. כאשר הם הגיעו למקום שבו לא היה בית ספר יהודי, הם הבהירו למנהיגי העיר שאמנם נחוץ שיהיו להם משטרה ושומרים, אך השומרים האמיתיים של העיר הם המורים שמלמדים את הילדים תורה.

מהי משמעותה של אמירה זו?

9.....ב. שילוב הרוחניות עם גשמיות

וודאי שהן השמירה על ביטחון העיר והן השמירה על בריאות הגוף – צריכות להיות בדרך הטבע. אך שליחי הנשיא הדגישו שאם הגישה והמחשבה על שמירת העיר ובריאות האדם מתחילה ומתמקדת רק בשמירה טבעית ובאכילה ושתייה בלי שום אזכור והקדמה של עניינים רוחניים – זו גישה שמובילה לחורבן. ובנוסף, בכדי שהשומרים יעשו את עבודתם בצורה מוסרית ונכונה שתגן על אנשי העיר, ולא להיפך, יש לחנכם על יסודות התורה והאמונה בה. וכמו כן בבריאות האדם, כדי שהאדם ינהל אורח חיים בריא, יש לחנכו להיות אדם מוסרי וטוב.

12.....ג. דוגמאות

כאשר הקיסר שאל את רבי יהודה מדוע הטעם באוכל שהגיש בפניו שונה מהפעם הקודמת, השיב לו בפשטות: לאוכל של שבת יש טעם שונה, כי הקדושה של השבת משפיעה על טעם האוכל. הרוחניות משפיעה על הגשמיות (מקור 3). כאשר המלך ארטבן מבקש מרבי יהודי מתנה יקרה, הוא שולח לו מזוזה ומסביר לו שהמזוזה – מצוה רוחנית – תשמור עליו בעולם הזה הגשמי (מקור 4). גם בחייו הפרטיים של רבי יהודה הנשיא, הקשר בין בריאותו הגשמית והנהגתו הרוחנית היה ישיר, כאשר גילה רחמים על בעלי חיים, הוא נרפא בגשמיות (מקור 5).

הרבי חיבר אף הוא בין שני העולמות וקשר בין הרוחניות לגשמיות, וכאשר פנו אליו עם בעיות גשמיות, הוא ענה שקיום מצוה מסוימת ישפר את המצב הגשמי.

כמה דוגמאות: סגולה לפרנסה - לימוד תורה, נתינת צדקה ושלוש בית (מקורות 6-7). סגולה לחולה סכיזופרניה – הנחת תפילין (מקור 10). סגולה לבריאות העיניים – עיין טובה על יהודים וזהירות בקידוש והבדלה. סגולה לבריאות – כשרות האכילה ושתייה.

סגולות, סגולות, סגולות. האם הן עובדות? ואם כן, כיצד? עולמנו שזור משני ממדים, רוחני וגשמי. כאשר מטפלים במקור הרוחני, החלק הגשמי מתחזק אף הוא.

השיעור לפרשת שופטים

משיחת י"ט כסלו ה'תשכ"ז
הנחה בלתי מוגה
תורת מנחם כרך מ"ח, עמוד 320 והלאה

[לשמיעת השיחה:](#)

א. שומרי העיר

פרשת שופטים היא הפרשה החמישית בספר דברים ועוסקת במצוות ובדינים שונים, ביניהם הקמת מערכת משפט מסודרת – 'שופטים ושוטרים', וכן ציוויים העוסקים באנשי הצבא היוצאים למלחמה.

שוטרים

מקור 1 ספר דברים, פרק ט"ז פסוק י"ח

שופטים ושוטרים תתן לה בכל שעריך, אשר ה' אלקיך נתן לה לשבטיה, ושפטו את העם משפט צדק.

לתלמיד
עמ' 3

רש"י

שופטים ושוטרים. שופטים – דינים הפוסקים את הדין, ושוטרים – הרודין את העם אחר מצותם (שמכין וכופתין) במקל ובכרצופה עד שיקבל עליו את דין השופט.

שופטים כדי שיפסקו את הדין ושוטרים כדי לוודא שהתושבים מצייתים לפסקי הדין.

חיילים

מקור 2 ספר דברים, פרק כ', פסוקים א'-ד'

כי תצא למלחמה על איכה וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלקיך עמך המעלה מארץ מצרים. והיה קורבכם אל המלחמה ונגש הפהן ודבר אל העם. ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל ירד לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם. כי ה' אלקיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם להושיע אתכם.

לתלמיד
עמ' 3

לקראת הכניסה לארץ והמפגש עם העמים היושבים בה, מדגישה התורה את חשיבות תחושת האומץ והביטחון המוחלט בה, ושליטת כל פחד מפני האויבים, הנדרשים בעת היציאה למלחמה. כדי לנצח במלחמה יש צורך בחיילים אמיצים ונועזים שלא מפחדים מהאויב ומוכנים להילחם במלוא העוצמה.

השוטרים והחיילים הם מגנני העיר ברמה הפשוטה והבסיסית ביותר. הם שומרים על העיר מפני האויבים הבאים עליה מבית ומחוץ.

כאלף וחמש מאות שנה לאחר נתינת המצוה בחומש דברים, רבי יהודה הנשיא – אחד המנהיגים הדגולים ביותר לעם היהודי, שלח שליחים לקהילות ישראל ובפיהם מסר מעניין בקשר לזהות 'השומרים האמיתיים של העיר'. אך לפני שנקרא את הסיפור המפתיע, נקדים מעט רקע לגבי דמותו של רבי יהודה הנשיא.

רבי יהודה הנשיא

על רבי יהודה הנשיא אמרו שמימות משה רבינו ועד "רבי" (כינאו של רבי יהודה הנשיא), לא מצינו תורה וגדלה במקום אחד. כלומר, לא היו אנשים כמותם שהחזיקו בידיהם את השלטון החיצוני והפוליטי, בנוסף להיותם האישיות התורנית, הרוחנית והחשובה ביותר בדורם. בדרך כלל, המנהיג הפוליטי והמנהיג הרוחני הם אנשים

שונים ביניהם יש לעתים ניגודים והבדלי אינטרסים. אך במקרים הבודדים בהם נמצא אדם המאחד בידו את שני התפקידים – הוא הופך לדמות מרכזית.

רבי יהודה הנשיא חי בדור שלאחר מרד בר כוכבא והגזירות הקשות שליוו את כשלונו. המרד ו"גזירות השמד" – כפי שנקראות בתלמוד – השאירו את ארץ יהודה שוממה, וזמן רב נדרש כדי לשקם את הישוב היהודי ואת התרבות היהודית. למעשה, רק בזמנו של רבי התעצם הציבור היהודי בגליל עד שיכול היה לשוב ולהוציא מתוכו חכמי תורה.

הנהגתו

מצבו של הישוב היהודי ומעמדו של רבי שפרו ביותר, בין השאר תודות ליחסו הטובים מאוד של רבי עם השלטונות הרומאיים. באגדות רבות בתלמוד² מסופר על מערכת היחסים המורכבת והמעניינת שהיתה בינו לבין הקיסר הרומי, הנקרא במקורות חז"ל "אנטינינוס"³. הקיסר, לא רק שהיה בידידות אישית קרובה עם רבי עצמו, אלא העריך את תפקידו הרוחני ואף היה קשור במידה זו או אחרת עם ערכי היהדות⁴. היחס המיוחד בין נשיא הסנהדרין לבין הקיסר הרומי העניק לישוב היהודי תקופה של שלווה. גם מעמדו של נשיא הסנהדרין, שהתרוכף מאוד בדור הקודם הן מבפנים והן כלפי חוץ, התחזק באופן ששוב לא היה כמותו. היותו גדול בתורה ובחכמה יותר מכל בני דורו, יחד עם מעמדו הפוליטי המיוחד – הקנו לרבי יהודה הנשיא עוצמה ששוב לא חזרה.

עושרו

רבי יהודה נודע בעושרו העצום. הוא תמך בבתי המדרש ובתלמידי חכמים והיה ידוע בנדבנותו. בימיו נוספו על נכסי בית הנשיאות שטחים רבים בעמק יזרעאל, בגולן וכנראה אף בעמק הירדן – שם גידלו את פרי האפרסמון היקר, ממנו הפיקו בשמים ומרקחות רפואה. לתוצרת הזיתים, היינות והבשמים של בית רבי נוספו גם מינים משובחים לתעשייה וליצוא, כגון פשתן לאריגה ודגים.

צדקותו

מעמדו המיוחד של רבי נשאב לא רק מההזדמנות ההיסטורית, אלא אף מהווייתו האישית. נראה שעוד בימיו היה מכונה "רבינו הקדוש"⁵, שכן למרות עושרו הרב והפאר והשררה בהם נהג כלפי חוץ, נהג רבי, כלפי עצמו, בהסתפקות במועט ואף בסגפנות. תעניותיו והייסורים הגופניים מהם סבל במשך שנים⁶, היוו ניגוד מדהים לשפע שהיה תמיד על שולחנו ובחצרו. מסופר כי בשעת פטירתו זקף רבי את עשר אצבעותיו כלפי מעלה ואמר, "ריבוננו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיעגתי בעשר אצבעותיי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה"⁷. דברים אלו, שהיו ניכרים וידועים לרבים, הוסיפו ממד נוסף של הערכה כלפי אישיותו.

כתיבת המשנה

מעמדו ההיסטורי של רבי יהודה הנשיא נבע לא רק מאישיותו ומהצלחתו בדורו שלו, אלא גם ובעיקר בגלל המפעל הגדול שבזכותו ניצבת דמותו כדמות מפתח בהיסטוריה היהודית כולה, הלוא הוא חיבור המשנה. את גודל מעשהו של רבי בחיבור המשנה צריך להבין על רקע המסורת היהודית של הדורות הקודמים. במשך דורות רבים, נהוגה הייתה מסורת של העברת התורה שבעל פה מרב לתלמיד מבלי שתיכתב. יתר על כן, כלל היה בהלכה: כשם שדברים שבכתב אין אתה רשאי לאומרם בעל פה, כך דברים שבעל פה אין אתה רשאי לכתבם.

היה עשיר משבור מלך פרס. שהיו לרבי בהמות רבות כל כך שאפילו מפסולתך אפשר היה להתעשר). וראה: ברכות מג, א. כז, ב. שבת נב, א. קבא, ב. קכב, א. ועוד.
ז. ב"מ פ"ה, א: "אמר רבי: חביבין יסודין. קבל עליה תליסר שני: שית בצמידתא ושבע בצפרנא. ואמרי לה: שבעה בצמידתא ושית בצפרנא" (קיבל עליו שלש עשרה שנה של יסורין, שש שנים בחולי כליות ושבע שנים בצפדינא, ויש אומרים: שבע שנים בחולי כליות ושש שנים בצפדינא).
ח. כתובות קד, א.

ב. סנהדרין צא, א-ב. ע"ז י, א-ב (ושם תוספות ד"ה "אמר ליה"). ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ה. שם מגילה פ"א ה"א. שם שביעית פ"ו ה"א. תנחומא מקץ ט. ב"ר פ"א, ד. שם פפ"ד, ב. שם פפ"ה ה.
ג. בדיהויו של אנטונינוס חלוקות הדעות. יש אומרים שהוא הקיסר מרקוס אורליוס ויש אומרים שהוא אחד מיורשיו.
ד. ראה ע"ז י, ב. ובירושלמי מגילה פ"א ה"א יש דעה שאף התגייר ומל את עצמו.
ה. שבת ק"ה, ב. סנהדרין צח, ב.
ו. ב"מ פ"ה, א: "אהורייה דבי רבי הוה עתיר משבור מלכא" (הרפתן של רבי

על אף שיקול זה ושיקולים אחרים, החליט רבי יהודה הנשיא כי הגיעה העת לשנות את מסורת התורה שבעל פה, ולכתוב אותה על ספר. רבי חזיה, שמסיבות אלו או אחרות, לא רק שלא ישתפר מצבם של היהודים אלא אף ילך ויחמיר. החשש לגורל התורה שבעל פה – אם תחזור תקופה נוספת של פורענות, שכמוה ראה רבי או זכר משלהי תקופת השמד שאחר מרד בר כוכבא – היה כנראה האיום שליווה אותו בשיקוליו. רבי חשש שהרציפות ההיסטורית של ישוב יהודי בארץ ישראל תופסק, והתורה שבעל פה תפוזר בין בתי מדרש שונים ובין מסורות שאינן תואמות זו את זו. ואז, בלא שתהא אפשרות להשיב את הדברים לשלימות אחת, תהא התוצאה – שבירה גמורה של מסורת התורה שבעל פה. משום כך, החליט רבי שהגיעה העת ליצוק את התורה שבעל פה לתוך מסגרת אחת קבועה וכתובה.

כפי הנראה, חש רבי שההזדמנות שניתנה לו היא הזדמנות היסטורית יוצאת דופן, ושמצב בו עומד חכם אחד בראש הישיבה המרכזית בדור של שלושה מדינית וכלכלית הוא מצב מיוחד ויוצא דופן שלא יחזור על עצמו.

(אישים בתלמוד – הרב עדין אבן ישראל).

•

כחלק מתפקידו, החליט רבי יהודה הנשיא לחזק את החינוך ברחבי ישראל. הוא שלח שניים מתלמידיו – רבי אמי ורבי אסי – לבקר בערי ישראל ולחזק את מוסדות החינוך.

<< הרבי

מסר נשיאותי

לתלמיד
עמ' 3

מסופר במדרש תהלים¹ אודות רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, בהיותו בזמן הגלות, גלות רומי, ששלח את תלמידיו, רבי אמי ורבי אסי² לראות ולבחון את הנעשה בעיירות ישראל, מה צריך לפעול כו'. ובבואם לאחת העיירות, שאלו וביקשו שיראו להם את שומרי העיר, "נטורי קרתא", וכאשר הציגו בפניהם את אנשי החיל שהיו ממונים על שמירת הסדר והבטחון של העיר, אמרו ר' אמי ור' אסי: "אלו הם נטורי קרתא"? [= אלו שומרי העיר?!] - אדרבה: "אלין חרובי קרתא!" [= אלו מחריבי העיר!] - "נטורי קרתא" הם "סופרים ומשנים", מלמדי מקרא ומלמדי משנה, שלומדים עם התינוקות תורת ה', "זה מה שנאמר³ אם ה' לא יבנה בית וגו'" (עד כאן סיפור המדרש).

כאשר השלוחים הגיעו למקום שבו לא היה בית ספר יהודי, הם הבהירו למנהיגי העיר שאמנם נחוץ שיהיו להם משטרה ושומרים, אך השומרים האמיתיים של העיר הם המורים שמלמדים את הילדים תורה.

והרי המדרש - שהוא חלק מתורה שבעל פה - אינו ספר סיפורים, אלא ככל התורה, שמהוה הוראה לכל אחד מישראל כיצד להתנהג בעניניו, במעמדו ומצבו - הן בנוגע לגוף שלו, "עיר קטנה זה הגוף", והן בנוגע לחוג והסביבה ועד לעיר בישראל, שהקב"ה נתן לו את האפשריות, הכחות והזכות להנהיג אותם.

לתלמיד
עמ' 4

מיהו שומר העיר האמיתי?

כאשר מדובר אודות החזקת וקיום של סביבה ועיר בישראל, הנה בהשקפה ראשונה ובמושכל ראשון, נראה לו, שאלו ששומרים על הבטחון והסדר כו' הם "נטורי קרתא". ועל זה באה הוראת

3. מזמור קכו בתהלתו.

1. מזמור קכו בתהלתו.
2. ראה בהערות ותיקונים למדרש תהלים (באבער) שם.

התורה - שצריך לידע, שלא זו בלבד שהם אינם "נטורי קרתא", אלא אדרבה: הם "חרובי קרתא"; מי הם "נטורי קרתא" - אלו שלומדים מקרא ומשנה עם בני ישראל.

חשוב להבין ממי הגיעה אמירה זו. היא לא הגיעה מאדם רוחני ופרוש שלא התמצא בצרכי העולם ובהנהגת המדינה. היא הגיעה ממנהיג היהודים, מדינאי בעל שם ויועץ קרוב למלך רומי. מנהיג שבנה את החברה היהודית בארץ ישראל לאחר השואה שהתרחשה בזמן מרד בר כוכבא.

מה אם כן פירוש האמירה? האם לא צריך משטרה או צבא? האם מספיק רק תלמידי בית ספר בהם ישבו תלמידים ללמוד תורה? מה הייתה כוונתם של שליחי רבי יהודה?

ב. שילוב הרוחניות עם גשמיות

<< הרבי

ברור שצריך שוטרים

ותלמיד
עמ' 5 והגע עצמך:

כיון שאין סומכין על הנס⁴, הרי יש צורך שיהיו בעיר אלו שתפקידם לשמור על הסדר והבטחון - כפי ציווי התורה: "ונשמרתם מאד לנפשותיכם"⁵, שלכן צריכים להתנהג בדרך הטבע, ולא לסמוך על ענינים שלמעלה מהטבע.

ולכן, גם יהודי שמתנהג על פי תורה, יכול להיות מונח אצלו ש"נטורי קרתא" הם אלו ששומרים על הסדר והבטחון כפשוטו - שכן, כאשר רבי אמי ורבי אסי באו בשליחותו של רבינו הקדוש, רבי יהודה הנשיא, לחקור ולדרוש אודות מצבה של העיר, הרי בודאי התעניינו וביירו אצל המנהיגים האמיתיים של העיר, ואף על פי כן, כששאלו אצלם מי הם "נטורי קרתא", הציגו את האנשים השומרים על הסדר והבטחון כפשוטו, כפי שנראה בהשקפה ראשונה.

ברור שצריך לאכול ולשתות

ועל דרך זה בנוגע ל"עיר קטנה זה הגוף":

כיון שעל פי דין השולחן ערוך צריך יהודי לשמור על בריאות הגוף, על ידי סדרי האכילה ושתיה וכו', וכל ההנהגות שעל פי טבע - הנה כאשר שואלים אותו מי הם ה"נטורי קרתא" של ה"עיר קטנה זה הגוף", הרי גם יהודי שהוא בן-תורה יכול לענות ש"נטורי קרתא" הם האברים שעל ידם מתבצעת האכילה ושתיה, אברי העיכול, שהם מנהלים את כל ה"מכונה" של הגוף באופן שיהיה גוף בריא.

הן השמירה על ביטחון העיר והן השמירה על בריאות הגוף - צריכות להיות לכאורה בדרך הטבע. ולכן גם יהודי בן-תורה יכול לטעון שהשמירה והבריאות תלויות בדרך הטבע - בשומרים חמושים ובתזונה בריאה.

ההדגשה על גשמיות ללא רוחניות היא מתכוון לחורבן

ועל זה באה ההוראה מסיפור המדרש אודות רבי אמי ורבי אסי שבאו בשליחותו של רבי יהודה הנשיא, ואמרו בשעתו לאנשי העיר שביקרו בה, ואחר כך נעשה חלק בתורה שבעל פה, בתור הוראה לכל אחד ואחד מישראל בכל זמן ובכל מקום - שידעו היכן נמצאים בעולם.

הן אמת שישנו ציווי בתורה "ונשמרתם מאד לנפשותיכם", שלכן צריך להיות זהיר בבריאות הגוף על פי דרכי הטבע, וצריך לשמור על הסדר והבטחון של הסביבה והעיר כו', אבל, אם ההתחלה היא

4. פסחים סד, ב. זח"א קיא, ריש ע"ב. קיב, ב.
5. ואתחנן ד, טו. וראה שבת לב, סע"ב ובחדא"ג מהרש"א שם.

בענין זה, וכאשר שואלים מי הם "נטורי קרתא", לא מזכירים ענינים אחרים, אלא מתחילים עם אכילה ושתיה, ושמירה על הסדר והבטחון על פי דרכי הטבע - הרי זו גישה שמחריבה חס ושלום את העיר כפשוטה, וכן את ה"עיר קטנה זה הגוף".

כאשר אדם סתם, ויהודי בפרט, סבור שהקיום של ה"עיר קטנה זה הגוף" הוא על פי חוקי הטבע, אכילה ושתיה, טיול ושינה והרווח במסחר וכיוצא בזה, שענינים אלו נחשבים אצלו ל"נטורי קרתא" - אומרים לו, שאם ענינים אלו קודמים לעניני התורה ומצוות, טוב וקדושה, הרי זה מחריב את ה"עיר קטנה זה הגוף".

וכמו כן, כאשר סבור שהקיום של החוג והקהילה והעיר הוא על ידי זה שישנו שוטר ששומר על הסדר ברחוב, וישנם שומרי העיר ששומרים על הסדר הכללי של העיר, ורק אחר כך יחשוב על ענינים נוספים לצורך קיומה של העיר - הנה על ידי דרך כזו מחריבים את העיר.

אם הגישה והמחשבה על שמירת העיר ובריאות האדם מתחילה ומתמקדת רק בשמירה טבעית ובאכילה ושתיה בלי שום איזכור לעניינים רוחניים - זו גישה שמובילה בסופו של דבר לא לשמירה אלא לחורבן.

הקדמת הרוחניות מוודאת שדרכי הטבע יפעלו כראוי

אם רוצים שהשוטר, שומר הסדר והבטחון, אכן ישמור מפני האויב שאין להכניסו לעיר, ויכניס את המסייע שחייבים להכניסו לעיר - יש להבטיח שישנו תחילה "חדר" ו"שיבה" עם מלמדי מקרא משנה וגמרא עד לשולחן ערוך בפועל, שהם "נטורי קרתא".

וכמו כן אם רוצים שהאכילה ושתיה יהיו לטובת הגוף כפשוטו - צריך להתחיל את היום בתפילה ולימוד, ולעיין בשולחן ערוך לדעת כיצד עליו לאכול ולשתות, וכיצד עליו לנהל את המסחר; ואז, יהיו האכילה ושתיה והמסחר באופן שלא זו בלבד שלא יחריבו אותו, אלא אדרבה - שיבנו אותו. אבל אם יתחיל באכילה ושתיה - אזי יהיה אוכל ושותה כבהמה⁶, שאז, אין זו אכילת בשר סתם, אלא באופן ש"זולל וסובא", שמחריבה את ה"עיר קטנה זה הגוף".

וכן בנוגע לעיר כפשוטה: כדי להבטיח שסדרי העיר לא יהיו כמו הסדרים של "סדום ועמורה", יש לשלול בשלילה גמורה את ההנהגה של "רעים וחטאים לה"⁷, ולכן יש צורך להקדים את ה"נטורי קרתא", אלו שמנהלים את החינוך על טהרת הקודש, שהם מחנכים את מנהיגי העיר, ומחנכים את שומרי העיר שידעו כיצד לשמור על העיר, מפני מי צריך להיזהר, ואת מי צריך להכניס לעיר, שעל ידי זה נעשה מעמד ומצב ש"ה' גו' יבנה בית" ו"ה' גו' ישמר עיר"⁸ (כפי שהמדרש מסיים את סיפור המעשה אודות רבי יהודה הנשיא).

כדי שהשומרים יעשו את עבודתם בצורה מוסרית ונכונה, עלינו לחנכם להיות אנשים טובים, ורק אז אנו בטוחים שישתמשו בכוחם בצורה מוסרית שתגן על העיר.

גם מערכות הצדק עלולות לפעול בצורה גרועה ביותר - כפי שהיה בסדום ועמורה או בגרמניה הנאצית - מערכת המשפט, המשטרה והצבא חוללו את הדברים הגרועים ביותר לאנושות. לכן, עלינו להקדים חינוך טוב, שיוודא ששומרי העיר יבצעו את עבודתם כראוי. כמו כן לגבי בריאות האדם. כדי שהאדם ינהל דיאטה בריאה ואורח חיים בריא, יש לחנכו להיות אדם מוסרי וטוב.

8. מזמור קכד בתהלתו.

6. ראה חגיגה טז, א.
7. לך לך יג, יג.

לסיכום: אצל יהודי, הרוחניות והגשמיות שלובות זו בזו. בוודאי שצריך לפעול בדרכי הטבע, צריך שמירה טובה ואורח חיים בריא – אך זה מתרחש בצורה המיטבית רק כשזה מגיע לאחר חינוך מוסרי ורוחני.

משיחת י"ט כסלו ה'תשכ"ז

הנחה בלתי מוגה

תורת מנחם כרך מ"ח עמוד 320 והלאה

ג. דוגמאות

שיטה זו – שרוחניות וגשמיות אינן עולמות נפרדים אחד מהשני, אלא שני רבדים של המציאות, המושפעים זה מזה – רואים אנו בכמה סיפורים נוספים המופיעים בתלמוד על רבי יהודה הנשיא:

תבלין ושמו שבת

מקור 3 על פי בראשית ובה, פרשה יא, פסקה ד

רבי יהודה הנשיא ערך סעודת שבת לידיו אנטונינוס הקיסר.

לתלמיד
עמ' 7

רבי יהודה הכין את כל המאכלים לפני שבת, ומכין שאסור להדליק אש בשבת, הגיש אותם קרית לשלחן, אולם לקיסר הדבר לא הפריע – הוא אכל מהם, והם היו טעימים לו. כעבור זמן מה שוב הזמין רבי יהודה הנשיא את אנטונינוס לסעודה, הפעם ביום הל, והגיש לפניו תבשילים חמים. בסוף הארוחה אמר אנטונינוס: "התבשילים שאכלתי בסעודה הקודמת היו טעימים לי יותר מהתבשילים האלה, אף על פי שהתבשילים בסעודה הקודמת היו קרים". אמר לו רבי יהודה: "אתה צודק. הסבה היא שבתשילים היום חסר תבלין אהד".

התרגו אנטונינוס: "וכי במטבח של הקיסר חסר משהו? מדוע לא בקשת שאביא לך את התבלין?"

אמר לו רבי יהודה: "את התבלין הזה לא היית יכול להביא לי. שמו של התבלין הוא 'שבת'".

התרגו אנטונינוס עוד יותר: "שבת? מעולם לא שמעתי על תבלין כזה".

הסביר לו רבי יהודה הנשיא בנחת: "הסעודה ההיא סעודת שבת, וקדשת השבת נתנה לאכל טעם מיוחד, ואלו היום הוא יום חל רגיל, ולכן גם טעמו של האכל רגיל ולא מיוחד".

כאשר הקיסר שואל אותו איזה טעם חסר כאן, רבי יהודה אינו מתבלבל ועונה לו בשיא הפשטות: לאוכל של שבת יש טעם שונה, כי הקדושה של השבת משפיעה על טעם האוכל. הרוחניות משפיעה על הגשמיות.

חברת שמירה ושמה "מזוזה"

מקור 4 על פי תלמוד ירושלמי פאה דף ד' עמוד א', פרק א, הלכה א'

המלך ארטבן, מלכם האחרון של הפרתים, שלח לרבנו הקדוש – רבי יהודה הנשיא – מרגלית אחת טובה ויקרה מאוד.

לתלמיד
עמ' 7

אמר לו ארטבן לרבי: "שלח לי דבר שטוב כמוה". שלח לו רבי לארטבן מזוזה אחת. אמר לו ארטבן לרבי אחרי שקבל את המזוזה: "אני שלחתי לך דבר שערכו לא יסלא בפז, ואתה שולח לי דבר ששונה כה זול?"

אמר לו רבי לארטבן: "אתה שלחת לי דבר שאני צריך לשמור עליו שלא יגנב ושלא יאבד, ואני שלחתי לך דבר שאתה שן לה, והיא (המזוזה) משמרת אותך. כפתוב, "בהתהלךך תנחה אתה, בשכבך תשמור עליך" – כשאתה מהלך ביום התורה תדריך אותך בדרך טובה, וכשאתה ישן בלילה היא תשמור עליך שלא יאנה לך רע בשנתך.

כשהמלך ארטבן מבקש מרבי מתנה יקרה הוא שולח לו מזוזה ומסביר לו שהמזוזה – מצוה רוחנית – תשמור עליו בעולם הזה הגשמי.

רפואה ושמה רחמים

מקור 5 תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא, דף פ"ה עמוד א' (עם ביאור ותרגום הרב עדין אבן ישראל)

עָגַל אֶחָד, הָיוּ מוֹלִיכִים אוֹתוֹ לְשִׁחִיטָה. הִלֵּךְ וּתְלָה הָעֵגֶל רֹאשׁוֹ בַּתּוֹךְ כִּנְף בְּגָדוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וּבִקְהָה. אָמַר לוֹ רַבִּי לְעֵגֶל: לֵךְ. לָכֵן נִזְצַרְתָּ, לְשִׁחִיטָה. אָמְרוּ מִשְׁמַיִם: הוֹאִיל וְאִינּוּ מֵרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת – שְׂבִיבֹאוּ עָלָיו יְסוּרִין.

לתלמיד
עמ' 7

וְעַל יְדֵי מַעֲשֵׂה אַחַר הִלְכוּ יְסוּרִין, וּמִסְפָּרֵימָּה: יוֹם אֶחָד הִיטָה מִטְּאֵטָאָה שֶׁפָּקְחוּ שֶׁל רַבִּי אֶת הַבַּיִת, הָיוּ מְנַחִים שָׁם בְּנֵי הַלְדָּה וְהִיטָה מִטְּאֵטָאָה אוֹתָם. אָמַר לָהּ: הִנֵּיחִי אוֹתָם, הָרִי נֹאמַר: "וְרַחֲמֵי עַל כָּל מַעֲשָׂיו". אָמְרוּ מִשְׁמַיִם: הוֹאִיל וּמֵרַחֵם – נִרְחַם עָלָיו, וְאִזּוּ פָּסְקוּ יְסוּרִין.

גם בחייו הפרטיים של רבי יהודה הנשיא, הקשר בין בריאותו הגשמית והתנהגותו הרוחנית היה ישיר וגלוי. כאשר הוא גילה רחמים על בעלי חיים, הוא נרפא בגשמיות.

וכך גם הנהגת העם היתה באותו אופן. הוא הסביר להם שהשמירה על העיר מושפעת בצורה ישירה מלימוד התורה.

•

הרבי מליובאוויטש חיבר אף הוא באופן בולט בין שני העולמות וקשר בין הרוחניות לגשמיות. במקרים רבים, כאשר אנשים פנו אליו עם בעיות גשמיות, הוא נהג לענות להם שקיום מצוה מסוימת ישפר את מצבם הגשמי.

להלן כמה דוגמאות:

סגולות לפרנסה

לימוד שיעורי חת"ת

מקור 6 אגרות קודש, אגרת א'תתקנ"ו, חלק ז' עמ' ל"ז

אחת מהטעויות שרואים אצל אברכים, שמתלמדים בעולם הגשמי מן הרוחני (שקודמות דידקות הוא ענין הפה האמונה, דאמונת ה' אהד ושמח אהד הן בגשמיות והן ברוחניות) כמילא נראה להם שאם העסק אינו פדכעי, צריך לחפש רק לתקן פנוגע להעסק עצמו, ואין חושבים אולי זה מפני שצריך למלאות מה פענני תורה ומצות, שהם צנוור לפרנסה, וכאשר יהיה חזק בשמירת שלש השעוריים השונים לכל נפש, בהמש תהלים ותנאי הידועים, וגם בקביעות עתים לתורה נוסף על הנ"ל, פנגלה ובחסידות, הנה אז גם גשמיות העסק יהיה הלוך ושוב ובשמחה.

לתלמיד
עמ' 8

הרבי כותב בצורה הברורה ביותר, שאם העסק לא עובד טוב, הפתרון לא נמצא רק בשכלול העסק אלא קודם כל בצד הרוחני, בקביעות עתים לתורה ובלימוד חת"ת – חומש, תהלים, תניא – וזה יעזור לעסק בצורה הגשמית ביותר.

צדקה

פעמים רבות כתב הרבי לפונים אליו שנתנית צדקה היא סגולה לשיפור מצב הפרנסה.

מקור 7 אגרות קודש, אגרת ג'תקפ"ד, חלק י"א, עמ' קצב

במענה על מכתבו מיום הראשון... בהנוגע לפרנסתו ומצב העסק שלו:

לתלמיד
עמ' 8

בנדאי למותר לעוררו אשר עצה היעוצה למנע הקשויים בהרחבת הפרנסה, הוא, לכל לראש להרבות בצדקה, שעל זה אומר הקב"ה תן ומפרנס לכל, ובחנוני נא בזאת, וכבר אמרו רז"ל שהנתינה של הקב"ה הוא לא רק בכרף אלא גם וישמרה, שיהיה שמור מכל ככל וישתמש בה מתוך בריאות ושמחה, וככל שירבה בצדקה תתרה ההצלחה...

מקור 8 אגרות קודש, כרך יב, אגרת ג'תתצז

ואולי זוכר עדין מה שאמרתי לו בדבר פנים בפנים אשר ענין דשלום בית נוגע גם לפרנסה, וכדבר משנה סוף עוקצין... ואם צריכים להשתדל – על פי תורה – בענינים הטבעיים, שבהם תלויה הפרנסה, על אחת כמה וכמה שצריך להשתדל בענינים שעל פי תורה שבהם תלוי הפרנסה, והאריכות בדבר הפשוט אף למותר...

לתלמיד
עמ' 8

מקור 9 משנה, מסכת עוקצין, פרק ג' משנה י"ב

אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא פלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שצאמר, "ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום".

לתלמיד
עמ' 8

תפילין כסגולה עבור חולה סכיזופרניה

בהזדמנות אחרת הרבי ענה לאדם שביקש ברכה לחולה בסכיזופרניה:

מקור 10 אגרות קודש, כרך כז, אגרת י'רפד (נדפס גם בהוספות ללקוטי שיחות חלק ל"ו עמ' 297)

דייק בהנחת תפילין דהזקוקים לברכה, ההורים שלהם וכו'. – וכזה שיכות מוכנת גם בפשטות (ועל פי ההנהגה, המוכנת גם בן פפשטות – מדה' כנגד מדה):

לתלמיד
עמ' 8

"סכיזופרניה" (מה שלא תהיה סבתה) ענינה – אי התאמה בין המציאות (דהסביבה) כמו שהיא – לכמו שהחולה "רואה" ותופס אותה בשכלו, ובמילא: (1) נולדו אצלו (מדות מתאימות לראית שכל זו), פחד, יראה שרועים להזיקו וכו'. (2) מזמן לזמן שנויים ועד להפך: מפחד בלתי מבסס במציאות – לרוממות הרוח בלתי מבססת וכו', פצול הנפש וההשקפה וכו'.

תפילין¹⁰ – חלק מהמצוה¹¹ וסג' תה: לשעבוד הלב (המדות) והמוח (שכל) לאלקים אמת¹² – עליו נאמר¹³ אני הני' לא שניתי – ובמילא: התאמה בין השכל הרגש והמציאות וכו'.

סגולה לבריאות העינים

יהודי עבר מול הרבי במעמד הדולרים וסיפר לרבי שהוא עומד לעבור ניתוח מסובך בעיניים וביקש ברכה.

הרבי בירכו "שיהיה בשעה טובה ומוצלחת, בשורות טובות". ואז אמר לו, "ודאי יש לך עין טובה בכל הנוגע לבני ישראל, אזי זה יסייע גם כן בריפוי העיניים הגשמיות. כשמביטים על בני ישראל לכף זכות וב'עין טובה', זה מסייע בבריאות העיניים של המביט".

[[וידאו: https://he.chabad.org/4278581](https://he.chabad.org/4278581)]

אישה שעברה מול הרבי במעמד חלוקת הדולרים לצדקה, פנתה אל הרבי ואמרה: "העיניים שלי מאוד חלשות, ואני מבקשת ברכה לרפואה שלמה".

הרבי ענה לה, "צריך להיזהר בקידוש ובהבדלה, שזו עצה לבריאות העיניים".

[[וידאו: https://he.chabad.org/4574476](https://he.chabad.org/4574476)]

11. ראה ב"ח לטור או"ח ה"ל ציצית ס"ח. ה"ל סוכה ר"ס תרכה.
12. ירמ' יו"ד, יו"ד.
13. מלאכי ג, ו.

9. סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילן.
10. תוש"ע (ודאדה"ז) או"ח ה"ל תפילין סכ"ה ס"ה (ס"א). וראה תניא פמ"א (נו, ב).
11. סנהדרין ז, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילן.

סגולה לבריאות

יהודי ניגש לרבי והתלונן על כאבים בשרירים במשך שנתיים וחצי וציין שהרופאים אינם יודעים את הסיבה לזה, וביקש מהרבי ברכה. הרבי ענה לו, "כנראה עליך לעשות משהו בנוגע לכשרות – בשמירה על הלכות הכשרות. ייתכן שמהו לא בסדר בנוגע לחלב ישראל או פת ישראל".

ליהודי נוסף אמר הרבי, "היא בוודאי אוכלת כשר, כי מאכל ומשקה כשרים מביאים בריאות ומנוחת הנפש".

למישהי שסיפרה שהבריאות שלה 'אינה מאה אחוז', והבדיקות לא מצליחות לזהות את הבעיה, אמר הרבי, "כדאי להוסיף משהו בשמירת הלכות הכשרות בביתך – שכל המאכלים והמשקאות יהיו כשרים למהדרין. וכל הדברים האלה יביאו לשיפור במצבך".

[<https://jemtv.page.link/qETv>: וידאו]